

PO IZGLASOVANJU ZAKONA O USTANOVITVI DEŽELE FURLANIJE - JULIJSKE KRAJINE

Za manjšino so nujno potrebni še drugi zakoni

Deželni svet bo imel 61 svetovavcev - Razprava o volilnem zakonu - Kratkovidno omalovaževanje manjšinskega vprašanja

Dne 16. t. m. bo postal veljaven ustavni zakon in z njim posebni statut samoupravne dežele Furlanije-Juljske krajine, ki ga je prejšnji teden dokončno izglasoval tudi senat in je bil 1. t. m. objavljen v Uradnem listu.

S tem bo dežela Furlanija-Juljska krajina, ki je bila toliko let predmet živahnih in včasih tudi razburljivih političnih in pravnih razprav, končno postala stvarnost. Položen je bil namreč glavni temelj, iz katerega bo po izglasovanju drugih dopolnilnih državnih zakonov zgrajen celotni ustroj 5. samoupravne edinice v okviru italijanske republike.

Eden izmed teh zakonov je prav te dni v razpravi v rimskem parlamentu. Člen 69 posebnega statuta namreč med drugim določa, da »bodo v roku štirih mesecev po uveljavitvi statuta izdana navodila za izvolitev in sklicanje prvega zasedanja deželne sveta«. Ker pa se nahajamo tik pred razpustom parlamenta, kateremu poteče 5-letni mandat, je jasno da morata poslanska zbornica in senat pohiteti z izglasovanjem volilnega zakona, ker bi drugače dejansko ne mogla izpolniti obveznosti, ki izhajajo iz pravkar omenjenega člena deželne statuta.

SVETOVAVCI PO POSAMEZNIH VOLILNIH OKROŽJIH

Člen 13 posebnega statuta splošno določa, da se na vsakih 20 tisoč prebivavcev izvoli en deželni svetovavec in da je celotna dežela razdeljena na pet volilnih okrožij (Trst, Gorica, Videm, Pordenone in Tolmezzo), pri čemer je treba upoštevati podatke zadnjega ljudskega štetja (iz leta 1961). Videmska pokrajina, ki ima po teh podatkih 769.046 prebivavcev, bo imela skupno 39 svetovavcev (21 za Videm, 12 za Pordenone in 6 za Tolmezzo); tržaška pokrajina, ki ima 299.187 prebivavcev, bo imela 15 svetovavcev, goriška pokrajina, ki šteje 136.989 prebivavcev, pa bo zastopana s 7 svetovavci. Deželni svet bi torej po teh računih moral imeti skupno 61 članov.

Kot smo omenili, je to vprašanje že v pretresu pred parlamentom in vse kaže, da bo v teh dneh tudi rešeno.

O deželi Furlaniji-Juljski krajini in zlasti o njenem statutu smo v našem listu že večkrat pisali. Ne bo pa odveč, če ob njenem rojstvu ponovno poudarimo nekaj misli in nekaj ugotovitev. Na vprašanje dežele gledamo seveda predvsem s stališča narodne manjšine, kateri pripadamo. To tem-

bolj upravičeno, ker je znano, da je prav obstoj slovenske manjšine bil eden glavnih vzrokov, da je ustavodajna skupščina določila za Furlanijo-Juljsko krajino posebno avtonomijo.

Dejstvo pa je, da tako med parlamentarno razpravo o posebnem statutu kot tudi danes odločujoče politične sile niso tega činitelja zadostno upoštevale, temveč ga omalovaževale in mu torej niso pripisovale takšne važnosti, kakršno bi zaslužil. In takšno stališče žal prevladuje še danes.

ČUDNA LOGIKA

Kot dokaz navajamo članek, ki ga je 3. t. m. za torinsko »Stampo« napisal vseučiliški profesor Diego De Castro, bivši italijanski svetovavec pri ZVU v Trstu. Z ustanovitvijo dežele Furlanije-Juljske krajine — pravi med drugim De Castro — nastaja na »najbolj delikatni meji Italije organ, ki bo nujno imel zelo važno mednarodno funkcijo: postati bi moral most med demokratičnim, latinskim in zahodno-krščanskim svetom ter med slovanskim, totalitarnim, vzhodnim svetom.« Ta naloga utegne imeti toliko večjo važnost v tem posebnem zgodovinskem trenutku, ko se zdi, da trenje med dvema svetovoma rahlo popušča, kar vsaj na kulturnem področju omogoča širše stike.

Čeprav je Diego De Castro nekam zelo semplicitično opredelil tako slovanski kot latinski svet, se nam zdi, da je pravilno nakazal, kakšno nalogo bo nova dežela lahko v bodočnosti opravljala. Ne vemo pa, kako bo dežela mogla to poslanstvo izvrševati, če bo pri njenih odločujočih čini-

teljih prevladovalo stališče, ki izhaja iz tehle besede: »Z notranjepolitičnega vidika — pravi avtor članka — bi manjšinski problemi ne smeli povzročati zapletljajev, ker Slovenci tvorijo približno 3 ali 4 odstotke celotnega prebivavstva in že sama naša ustava predvideva, kakšno mora biti ravnanje z jezikovnimi manjšinami v Italiji.«

S takšnim gledanjem na kočljivo manjšinsko problematiko se očitno ne moremo strinjati. In to predvsem zaradi teh razlogov. Najprej zato, ker bi po takem mišljenju izhajalo, da vsaka narodna manjšina, zlasti če je številčno močna, nujno predstavlja nevarnost za državo. In drugič se z De Castrom ne moremo tudi zato strinjati, ker bi se iz njegovih izvajanj posredno lahko sklepalo, da je samo od števila pripadnikov manjšine odvisno, kakšna naj bo njena zaščita, kot da bi številčno šibkejša manjšina imela manj pravic kot številčno močnejša.

Prav zaradi takšnega po našem zgrešenega stališča se je zgodilo, da italijanske politične sile niso posvetile manjšinskemu problemu večje pozornosti, saj se manjšina na splošno omenja le v 3. členu deželne statuta, ki se takole glasi: »V deželi se priznava enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, naj pripadajo katerikoli jezikovni skupini; njihove narodne in kulturne značilnosti so zaščitene.«

Naša manjšina se s tem splošnim določilom očitno ne more zadovoljiti, ker ta zakon ne bo imel nobene praktične veljave, če ne bodo izdane druge norme, ki bodo omogočile njegovo izvajanje v vsakdanjem življenju.

Kaj vsebujeta statuta dveh drugih dežel

Če primerjamo posebni statut Furlanije-Juljske krajine s statutoma dveh že obstoječih samoupravnih dežel (Dolina Aoste in Tridentinsko-Južni Tirol), ugotovimo, da sta zadnja dva v tem oziru mnogo popolnejša.

Člen 15 statuta za Tridentinsko-Južni Tirol, ki obravnava vprašanje šolstva, natančno določa pravice, ki jih ima nemška manjšina na šolskem področju. Člen 24 zagotavlja manjšini predsedništvo oziroma podpredsedništvo v deželnem svetu. Člen 30 predvideva, da je treba pri sestavi deželne odbora upoštevati razmerje med italijansko in nemško govorečimi svetovavci, kar pomeni, da je določeno število

odborniških mest rezervirano za predstavnike manjšine.

Eno celo poglavje (X., od člena 84 do 87) pa določa pravice pri uporabi nemškega in ladinskega jezika.

Takih ali podobnih določil pa v posebnem statutu za Furlanijo-Juljsko krajino ne najdemo. Jasno je zato, da bo slovenska manjšina morala v bodočnosti na pristojnih mestih zahtevati, naj se te pomanjkljivosti odpravijo in naj se ji v okviru dežele, ki med drugim obsega celotno ozemlje, na katerem živijo Slovenci v Italiji, podrobneje zagotovijo in zajamčijo njene pravice.

RADIO TRST A

NEDELJA, 10. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Zborovske skladbe Emila Adamiča; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pavji kralj«, pravljica (Jurij Slama). Igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkevni zbor iz Sv. Križa pri Trstu; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansambel Silva Tamšeta; 17.00 Kinoklub, filmski svet v besedi in glasbi; 18.30 Poklici in razvedrila: »Amaterski odri«; 21.00 Iz slovenske folklore: »Kako je kurent človeka in hudiča premagal« (Lelja Rehar); 21.30 Sodobna simfonična glasba.

PONEDELJEK, 11. februarja, ob: 12.00 Iz slovenske folklore: »Kako je kurent človeka in hudiča premagal« (Lelja Rehar); 18.00 Tenorist Mitja Gregorač; na sporedu so samospjevi Pavčiča, Prochazke, Kozine, Osterca in Berse; 18.30 Vabilo h glasbi: »Govorica glasbil« (Pavle Merku); 19.00 Radijska univerza: Aljoša Vesel: Avtomobil: »Najvažnejši avtomobilovi sestavni deli in njihove osnovne skupne značilnosti«; 20.30 Sergej Prokofijev: Ognjeni angel, opera v petih dejanjih: približno ob 21.15 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

TOREK, 12. februarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami: 18.00 Italijansčina po radiju; 18.30: Igor Stravinsky: Kantata na angleške poezije 15. in 16. stoletja neznanega avtorja; 19.00 Pisani balončki. Radijski tednik za najmlajše; 21.00 Roman v nadaljevanjih. Nikolaj Vasilievič Gogolj: »Taras Bulba« (Vladimir Levstik. Josip Tavčar); 21.30: Koncert pianistke Brede Raih - Gojmir Krek: Romanca: Stanjo Premrl: Ob kolovratu - Pri otrocih - Vzdihi; Risto Savin: Sarabanda - Etuda - Romanca; Aleksander Lajovic: Tri miniaturne; Marko Žigon: Dva preludija; Heribert Svetel: Andante dolente; 22.00 Socialne vede.

SREDA, 13. februarja, ob: 12.00 Brali smo za vas; 18.30 Jugoslovanski skladatelj - Enrico Josif: Smrt Štefana Dečanskega - Komorni orkester in Zbor Radiotelevizije iz Beograda vodi Borivoje Simič. Priporočil: Ljubomir Bogdanovič; 19.00 Higiena in zdravje s posvetovalnico Milana Starca; 20.30 »Belo in črno«, posvetni intermezzo (Ennio Emili - Carlo de Incontrera - Martin Jevnikar). Igrajo člani RO; 22.00 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja.

ČETRTEK, 14. februarja, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih. Nikolaj Vasilievič Gogolj: »Taras Bulba« (Vladimir Levstik. Josip Tavčar); 18.00 Italijansčina po radiju; 18.30 Wolfgang Amadeus Mozart: Trio v B-duru K. 502; 19.00 Širimo obzorja: »Človek in vera« (Rafko Vodeb); 20.30 Simfonični koncert Orkestra tržaške filharmonije. Približno ob 21.45: Knjižne novosti: Franc Jeza: »Giuseppe Marotta in njegova knjiga »Le Milanesi - Milančanke«.

PETEK, 15. februarja, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami: 18.00 Klarinetist Miha Gunzek - Branko Vauda: Sonata; 18.30: Tržaški skladatelj: »Giorgio Cambissa« (Pavle Merku); 19.00 Radijska univerza: Widar Cesarini Sforza: O pojmu pravice in njegovi zgodovini: »Pravica: Mit in pojem«; 20.30: Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novela in črtice: Josephine du Peloux: »Fra Diavolo prelišen« (Josip Tavčar); 22.55 Robert Schumann: Otroški prizori, op. 15.

SOBOTA, 16. februarja, ob: 12.00 Zimski turistični razvedri; 13.30 Moda in oblačila v lahki glasbi; 14.40 Sestanek s kvintetom Avsenik; 15.30: »Odpri. Aleksandra« Radijska drama (Mauro Pezzati - Desa Kraševac). Igrajo člani RO; 16.40 Mladi solisti: Kitarist Dragotin Lavrenčič - Mauro Giuliani: Sonata v C-duru, op. 15; 17.20 II. Vatikanski Koncil. Poročila in komentarji o Vesolinem cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 19.00 Družinski obzornik; 20.40 Vokalni oktet »France Prešeren« iz Kranja; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Izbor iz opere »Dežela smehlija« in »Ptičar«.

PREPOVEDAN FILM

V Južni Afriki so prepovedali predvajati italijanski film »Boccaccio 70«, češ da film moralno ni primeren niti za čisto belo publiko. Uvozniki tega italijanskega filma so protestirali proti odločitvi. To je deveti tuji film, ki je bil v zadnjih devetih letih prepovedan v Južni Afriki.

V znamenju volitev

Predsednik republike Segni se je prvič poslužil pravice, da je odbil senatov predlog, ki se tiče uravnave lagune pred Benetkami in pred Gradežem. Zavrnil je utemeljil s pomanjkanjem finančnega kritja za potrebne stroške, kot predvideva ustavni člen 81. Segnijeva odločitev je malce zaprepastila parlamentarce iz tistih dveh okrožij, ker ne bodo mogli pred volitvami pokazati svojim volivcem otipljivih drobtin. Zakladni minister je pa celo izrazil zaskrbljenost, ker skušajo poslanci v zborničnih komisijah hitro prodreti z mnogimi predlogi za javna dela, ne da bi imela državna blagajna za to posebno kritje, pač pa zato, da bi si zagotovili glasove pri prihodnjih volitvah.

KARDINAL MINDSZENTY

V časopisju so se zopet pojavile vesti, da je madžarska vlada pripravljena dovoliti svobodo ogrskemu primasu Mindszentyju. Kardinal, ki je star 73 let, se nahaja že od leta 1956 v prisilnem bivališču ameriškega poslaništva v Buđimpešti. Iz svojih dveh sobic na ekstrateritorialnih tleh se ne sme ganiti na ulico, ker bi ga sicer zgrabila policija kot obsojenca na dosmrtno ječo.

Že pred dvema letoma je ogrska vlada baje predlagala Združenim državam, da spusti kardinala na svobodo, če gre iz države; v zameno pa naj bi umaknili z dnevnega reda Združenih narodov vprašanje o osebnih in verski svobodi na Madžarskem.

Mindszenty je barantanje odbil, dokler ne bodo spuščeni vsi jetniki izza leta 1956.

Zdaj, v dobi destalinizacije, je postalo vprašanje kardinalovega pomiloščenja zopet važno. Baje posreduje tudi poljski kardinal Višinski, da bi cerkvenemu knezu dovolili svobodno bivališče. Vlada je nagnjena baje k temu, da bi v mednarodni javnosti začobila ugled svobodoljubnosti.

Afro - azijska konferenca

V ponedeljek so začeli zborovati v mestu Moši, v afriški Tanganjiki zastopniki 81 držav iz Azije in Afrike. To je že tretje zasedanje tako imenovane »Afriško-azijske ljudske solidarnosti«. Zvezo smatrajo za komunistično pobarvano. Najbolj številna zastopstva so prišla iz Sovjetske zveze in iz Kitajske.

Na prvem sestanku je tanganjiški predsednik Nyerere poudarjal, da ne bodo afriški in azijski narodi mirovali, dokler ne bodo tudi njih soplemenjaki v Južni Afriki deležni popolne svobode. Proti južno-afriški diskriminacijski vladi je klical na boj s trgovinsko blokado in z diplomatskim bojkotom.

Brez cigaret

Po mnogih mestih in tudi pri nas se že čuti od nedelje sem pomanjkanje tobaka. Uslužbenci tobačnega monopola so namreč stopili v stavko, ker zahtevajo izboljšanja prejemkov. Skladišča, ki zalagajo trafike, so že marsikje zaprta, ker ni uslužbencev na delo. V Rimu je odprto samo še eno skladišče, ki zalaga 1450 trafik. Tobačna uprava je že ukrenila, da bodo razdeljevali tobak in cigarete avtomobili finance, če se ne bo stavka poglela. To gre še hitreje, kot če bi zmanjkalo kruha.

Za manjšino so nujno potrebni še drugi zakoni

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kako naj se to doseže? Za Tridentinsko-južni Tirol je bilo izdanih več drugih zakonov, s katerimi je bilo omogočeno izvajanje posameznih določil posebnega statuta. V tej zvezi omenjamo odlok predsednika republike z dne 30. 6. 1951, števil. 574, ki v XIV. poglavju obravnava vprašanje jezikovnih skupin in uporabe nemškega jezika (od člena 69 do čl. 73). Na manjšino se nanašajo tudi nekateri členi (zlasti 3. in 7.) odloka predsednika republike z dne 26. 1. 1959, števil. 28, ki urejuje vprašanje gradnje ljudskih hiš. Važen je nadalje odlok predsednika republike z dne 8. 8. 1959, števil. 688, ki spet zadeva uporabo nemškega jezika, kot je tudi važen odlok z dne 23. 5. 1960, števil. 671, ki med drugim predvideva, da pripadniki manjšine, ki se udeležujejo natečajev za dodelitev službenih mest v javni upravi, lahko polagajo izpite v materinem jeziku.

Kot vidimo, obstaja možnost, da se takšna vprašanja z zakonom uredijo, le da je na strani večinskega naroda dobra volja, na strani manjšine pa organizirana sila, ki s političnimi zakonitimi sredstvi vztrajno terja pravično urejevanje manjšinskih problemov.

Z ustanovitvijo dežele je torej manjšina postavljena pred nove odgovornosti in nove probleme, od katerih rešitve bo v dobrušni meri odvisen njen nadaljnji obstoj in razvoj.

Novo prijateljstvo

Jutri popoldne bodo mogli po vsej Franciji videti v sprejemnikih in slišati glas Nikite Hruščova. Govoril bo enajst minut; za ním se bo pa prikazal maršal Malinovski, ki je dejansko ustavil nemški prodor pri Stalingradu. Nastop obeh sovjetskih prvakov po francoski televiziji ima pa tudi politično ozadje.

Govori se namreč o sestanku francoskega predsednika s Hruščovom. De Gaulle hiti, da bi se z ním razgovarjal še pred Kennedyem in da bi Ameriki ter Anoliji izvil iz roč. vodstvo v Evroni. De Gaulle snubi tudi Španijo za vojaško sodelovanje.

MLINI MELJEJO POČASI...

Med svetovno vojno je zbudil veliko pozornost esesovski major Oton Skorzeny, ki je na Hitlerjev ukaz rešil z letalom Mussolinija iz ječe na vrhu Gran Sasso. Po vojni so Skorzenyja postavili pred sodišče kot vojnega zločinca. Sodniki so ga oprostili in mož je živel kot ugleden in bogat trgovski zastopnik v Madridu. Kdor je pa zadeve poznal bolj od blizu, je vedel, da je bil ta major eden izmed stebrov hitlerjanske policije v Evropi.

Resnica je tudi prišla na dan pred nekaj dnevi. Dunajsko pravno ministrstvo je proti Skorzenyju naperilo ovadbo, češ da je izumil posebne pištole z zastrupljenimi naboji, za usmrčevanje jetnikov po taboriščih, namesto v plinskih peceb, Skorzeny je s svojim peklenskim izumom posredno zakrivil smrt tisočernih nedolžnih. Seveda, izgovarjal se bo, da je moril na višji ukaz.

Vsi smo enaki

Posebni odbor za rasna in verska vprašanja pri Združenih narodih je razpravljajal prejšnji teden o izjavi glede enakih pravic za vse narode in vere. Izjava obsoja teorijo o posebnih pravicah bele rase kot znanstveno in moralno napačno; taka načela ogražajo mednarodno varnost in mir. Glede verskih razlik pa poudarja, da mora vsaka država dovoliti svojim državljanom popolno versko svobodo.

Pri razpravi sta ostro trčila drug ob drugega ameriški zastopnik Abrahams in sovjetski odposlanec v odboru Ivanov, ki je branil stališče, da ima država pravico odločevati o verski in etični svobodi svojih državljanov. Abrahams je pa postavil v ospredje pravico svoboščin vsakega posameznika kot neoddatno, katere se ne sme nobena vlada dotikati. Sovjetski delegat se je branil, češ ča se v Sovjetski zvezi že spoštujejo vse človeške pravice. Vprašanje bo prišlo do glasovanja pri jesenskem glavnem zasedanju Združenih narodov.

Same nesreče

V petek se je pripetila nad turškim glavnim mestom Ankaro tako huda letalska nesreča, kakršnih še ne pomnijo zlepa. V zraku je trčilo vojaško letalo v veliko potniško »Viscount«, ki je treščilo, zavito v plamene, na sredo mesta. Porušilo je štiri velika poslopja s štirimi bankami in 36 prodajalnami. Kosi razbitih letal so frčali po vsem mestu. Pri tem je bilo ubitih 80 oseb, nad 100 jih je pa hudo ranjenih.

O drugi nesreči, ki je zahtevala nad 70 smrtnih žrtev, poročajo iz južnoameriške republike Ekvador. V mestecu Biblianu, 300 kilometrov od glavnega mesta Quito, se je porušila cerkev v nekem dekliškem zavodu. Stiri sto gojenk je bilo zbranih z redovnicami v kapeli pri večerni pobožnosti. Nenadoma se je udrl tlak in stene so se zrušile, kot da bi bile iz lepenke. Sestre in gojenke so bile v hipu pokopane pod ruševinami. Cerkev je bila stara in razpokana ter se ni nihče brigal, da bi jo popravili.

NOVICE

Strahovito kulturno nazadnjastvo

V današnji napredni atomski dobi se kar neverjetno sliši, da obstaja na svetu še tako veliko kulturno nazadnjastvo. UNESCO, mednarodna organizacija pod okriljem Združenih narodov, je ugotovila, da vsak drugi nad 15 let star zemljan ne zna ne pisati ne čitati. Kljub vsem odpo- močkom se število analfabetov vsako leto poveča od 20 do 25 milijonov.

Leta 1957 so našli v 67 deželah nad 700 milijonov ljudi — to je skoro ena četrtnina zemeljskega prebivalstva — brez sleherne šolske izobrazbe. V 18 državah je število analfabetov znašalo 99 odstotkov celokupnega prebivalstva. V 85 afriških, azijskih in južnoameriških državah je predlanskim od 206 milijonov otrok v šoloobvezni starosti obiskovalo pouk le 160 milijonov otrok; še ti so imeli le pomanjkljivo šolo.

UNESCO bo predložila na jesenskem zborovanju nujen predlog, naj se določijo potrebni stroški, da se v prihodnjih desetih letih poskrbi, da bo vsaj 320 milijonov ljudi deležnih osnovnega šolskega pouka.

VESOLJSKI SPREJEMNIK

Z rtiča Canaveral bodo še ta teden poslali v vesoljstvo nov satelit, ki bo popolnoma spremenil dosednji način radijskega oddajanja in sprejemanja. Satelit »Syncom« bo nad Atlantskim oceanom v višini skoro 36 tisoč kilometrov popolnoma mirno — stal. To se sicer nekoliko čudno sliši, a je tehnično lahko izvedljivo. Satelit bo namreč moral obkrožati Zemljo z isto hitrostjo, s katero se ona sama suče okoli svoje osi. Gledano z zemeljskega površja bo torej miroval. Prav to stanje bo omogočilo pošiljanje poročil tudi z nasprotni poloble na novi telstar in jih bo ta s svojimi zapletenimi mehanizmi oddajal na Zemljo.

ZA OBOROZITEV

Velika Britanija se je po zadnjih porazih v mednarodni poniki znova lotila oboroževanja na morju. Pripravljeno ima za oroževje šestih atomskih podmornic, ki so oborožene z najnovejšimi raketami A-3. Novi izstrelki letijo 4000 kilometrov daleč in zadevajo cilj s cudovito točnostjo. Vsaka takšna raketa stane nekaj čez šeststo milijonov lir. Atomske podmornice morejo z A-3 obstrejivati vsako točko brez raketnih oporišč na kopnem.

Kdaj bo konec zime?

V noči med nedeljo in ponedeljkom je tudi Trizasko ozemlje pokrita debela snežna odeja. Po računih tržaške meteorološke postaje je v tej noči zapadlo 12 cm snega, kar je za naše kraje nekaj izrednega. Za srečo pa toplomer ni kazal toliko stopinj pod ničlo kot prejšnje tedne in se je v torek ter sredo tudi nekoliko dvignil nad ničlo.

Sneg je povzročil zlasti v mestu mnogo nevšečnosti in nezgod. Promet je bil zelo otežkočen, nekatere ceste v zgornji tržaški okolici in v Bregu pa so bile neprevozne. Za prevoz med Trstom in Tržičem je bila odprta le obalna cesta, vozila pa so morala biti opremljena z verigami.

V mestu in tuči na deželi se že hudo občuti pomanjkanje premoga in drv. Zaloge so zaradi dolge, hude zime pošle. Trgovci pa si ne morejo nabaviti zadostne količine novega blaga, ker sneg ovira zlasti prevoze iz Jugoslavije.

Vsi zato se zaskrbljeno sprašujejo, kdaj bo letošnje zime konec. Če bi namreč pritisnil nov val mraza, bi spričo pomanjkanja kurjave nastale še hujše posledice kot doslej.

Castro spet v kleščah

Zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva je v ponedeljek izjavil v Washingtonu, da se nahaja na Kubi še vedno 17 tisoč sovjetskih vojakov in tehničnih izvedencev. Pri jesenski krizi so ugotovili, da je Sovjetska zveza odpeljala s Kube raketne izstrelke, umaknila je tudi del vojaštva, izvedenci za raketna oporišča so pa še ostali v podporo Fidelu Castru, kar je prišlo šele zdaj na dan.

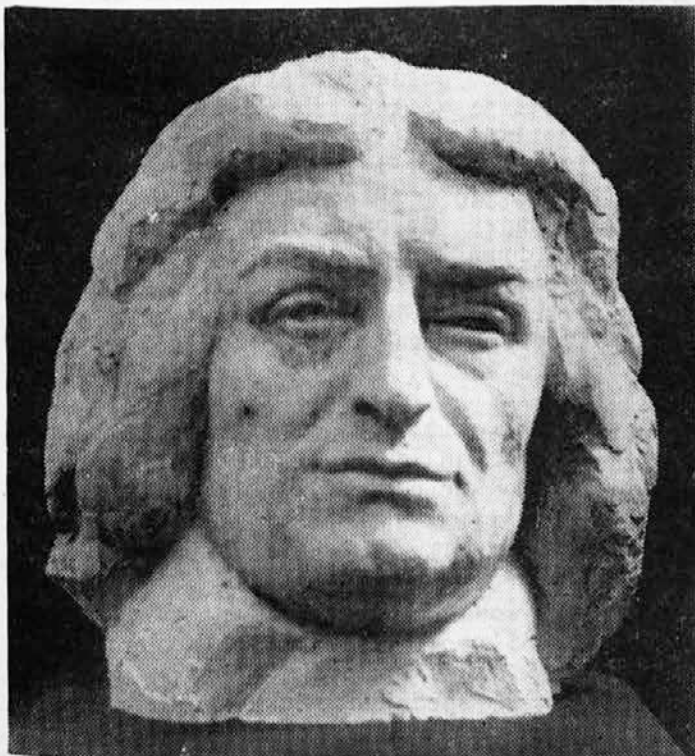
Iz Washingtona je prišlo poročilo, da bodo Združene države odredile ponovno morskno blokado otoka, da preprečijo dovoz vojnih potrebščin.

Kakor se vidi, nista še oba nasprotnika pobrala vseh figur s politične šahovnice pri Kubi.

VPOKLIC POD OROZJE

V času med 1. in 6. marcem bočo poklicani pod orožje mladeniči, rojeni v prvi polovici leta 1942, in tisti, ki so bili prej rojeni, a jih čaka vpoklic skupaj z letnikom 1942.

Tisti, ki imajo pravico do odloga, morajo predložiti ustrezna dokazila do 14. t. m. To pravico uživajo tudi dijaki, ki so redno vpisani v zadnje leto višjih srednjih šol, in visokošolci. Ti imajo po novem odloku pravico odložiti vojaški vpoklic do končnega 27. oziroma 28. leta. Prošnje na kolokovanem papirju morajo predložiti do 14. februarja, le v izjemnih primerih do 21. t. m.

PREŠERNOV DAN

Vsako leto se Slovenci 8. februarja spominjamo Franceta Prešerna, svojega največjega pesnika. Spominjamo se moža, ki je s svojim literarnim delom odločilno pripomogel, da so se Slovenci kot enakopraven narod vključili v družbo ostalih kulturnih narodov.

Skušajmo tudi tržaški, goriški in vsi zamejski Slovenci očuvati in ohraniti bogato dediščino, ki nam jo je pustil Prešeren, in izkazujemo svojemu ljudstvu vsaj del tiste velike ljubezni, ki mu jo je posvečal naš veliki pesnik.

Tržaškega

Zaščita slovenskih pravic v deželi

Izjava svetovavca SSL na seji tržaškega občinskega sveta

Svetovavec Skupne slovenske liste dr. Teofil Simičič je prebral na seji tržaškega občinskega sveta dne 4. februarja 1963 naslednjo izjavo:

»V imenu Skupne slovenske liste pozdravljam ustanovitev dežele s posebnim statutom Furlanija-Julijska krajina, ki jo predvideva 116. člen ustave. Za nas Slovence ima dvojni pomen. Deželna ureditev predvsem omogoča večje sodelovanje prebivalstva pri javnih zadevah. V njenem okviru se bodo lahko hitreje, pravičneje in pristojneje reševala socialna, gospodarska, kulturno-prosvetna in upravna vprašanja, spadajoča v njeno področje. Ker ima dežela zakonodajno moč v industrijskih in kmetijskih vprašanjih, bo lahko opravljala uspešno delo na teh področjih, ki zelo zanima tudi slovensko prebivalstvo, ustvarila možnost za novo zaposlitev in tako odpravila izseljevanje. Industrija in kmetijstvo se morata razvijati v širšem okviru Skupnega evropskega tržišča ter iskati nove trge za izvoz.

Skupna slovenska lista je zadovoljna z ustanovitvijo nove dežele še iz nekega posebnega razloga. Ob tej priložnosti imam za potrebno poucariti, da je ustavodajna skupščina predvidela v členu 116 ustave posebni statut za nekatere dežele ne samo zaradi njihovega specifičnega geopolitičnega položaja, temveč tudi zato, ker živijo tam narodne manjšine, katerim so v členu 6. ustave predvidene posebne norme za njihovo zaščito. Člen 3 posebnega statuta sicer določa, da se v naši deželi prizna enakost pravic in ravnanja vsem državljanom katerekoli etnične skupine ter zaščita njihovih etničnih in kulturnih značilnosti, nima pa žal stvarnih določil za izvajanje splošnih smernic, vsebovanih v ustavi in posebnem statutu. Posebni statut za deželo Tricentinsko-Južni Tirol na primer predvideva posebna zastopstva nemške jezikovne skupine v šolski upravi (čl. 15), v deželnih organih (čl. 24 in 30) ter v pokrajinskih organih (čl. 43 in 44). Tu opazimo očitno razliko v našo škodo.

Upamo, da bo deželni svet izpolnil te vrzeli in podrobneje sprejel vsa zakonska določila za dejansko zaščito slovenske narodne manjšine po zaslišanju mnenja njenih predstavnikov.

Ta določila bi morala upoštevati zlasti naslednje zahteve slovenske manjšine:

1. Pripadniki manjšine smejo uporabljati slovenščino v osebnih in uradnih odnosih s političnimi, upravnimi in drugimi predstavniki oblasti;

2. V organih deželnih, pokrajinskih in občinskih uradov naj se postavi ustrezno število funkcionarjev, ki popolnoma obvladajo oba jezika. Njim mora biti rezervirano določeno število mest pri razpisovanju ratečajev;

3. Slovenski etnični skupini je treba za-

jamčiti primerno predstavništvo v deželnem svetu in njegovih komisijah;

4. Na področjih, kjer bivajo Slovenci, naj se uvedejo poleg italijanskih tudi slovenski napisi;

5. Zajamči naj se enakopravno ravnanje vzgojnim, kulturnim, dobrodelnim in športnim organizacijam manjšine;

6. Preprečiti se mora sistematično in umetno spreminjanje narodnostne sestave krajev, v katerih živi manjšina.

Prepričan sem, da ta predlog v ničemer ne škoduje pravicam in koristim večinskega naroda. Višje koristi italijanske republike zahtevajo, da na vzhodni meji vlada mir in sodelovanje med obema narodnostnima skupinama. To se bo lažje doseglo, če slovenska manjšina ne bo imela občutka, da je ogrožena, temveč ako se bo zavedala, da ji je zagotovljen nemoten vsestranski razvoj.«

Nabrežina:

PRERANA SMRT

V soboto popoldne so na pokopališču v Mavhinjah položili v grob 24-letno učiteljico Vladko Terčon, ki je tragično zgubila življenje pri nesreči, katera se je zgodila v četrtek zvečer pri železniškem prehodu na cesti Nabrežina-Sempolaj. Pokojnica se je vračala z nekega gospodinjskega tečaja, ki ga je vodila v Praproto. Peljala se je v avtomobilu, ki ga je vozil njen zaročenec Germano Peric iz Sosljana. Vzroki nesreče so delno še nepojasneni. Zgodilo se je, da se je avto, ki je že stal ob zaprtih zapornicah, iznenada za toliko premaknil proti tračnicam, da ga je voz tovornega vlaka zgrabil in potegnil s seboj. Perica je pri tem vrglo iz avtomobila, medtem ko se Terčonova ni mogla rešiti ter je mrtva obležala med tračnicami. Voznik, ki je bil laže ranjen po glavi in nogah, se sedaj zdravi v tržaški bolnišnici.

Vest o tragičnem dogodku je globoko presunila vso nabrežinsko okolico, kjer je bila Terčonova znana kot pridno in podjetno dekle, ki je obetala, da se bo razvilo v dobro vzgojiteljico. Letos je nadomeščala neko učiteljico šempolajske šole, ki je na bolezenskem dopustu.

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi. Iz hiše žalosti do nabrežinskega viadukta so krsto nosili nabrežinski fantje. Sprevod avtomobilov je nato krenil proti Mavhinjam, kjer so ga že čakali številni pogrebci. Štirje učitelji so dvignili krsto z mrtvaškega voza in jo na ramenih nesli do cerkve, kjer je bil žalni obred. Na pokopališču se je od pokojnice z izbranimi besedami poslovil učitelj Armando Škerlavaj, šempolajski osnovnošolski otroci pa so zapeli žalostinko. Ko so krsto spuščali v grob, so bili vsi prisotni vidno ganjeni. Pokojnica leži poleg svoje matere, ki je umrla pred 15 leti.

Naj prerano umrlemu dekletu sveti večna luč. Hudo prizadetemu očetu, bratu in vsem sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Bazovica:

POTREBNA JAVNA DELA

Na zadnji seji tržaškega občinskega sveta je svetovavec Skupne slovenske liste dr. Simičič pismeno naprosil župana in odbornika za javna dela, naj pri Tehničnem uradu posreduje, da se čimprej odobri načrt, ki predvideva ureditev poti in kanalizacije v zgornjem delu Bazovice. To vprašanje je isti svetovavec sprožil že leta 1961 in je uspel, da je občinska uprava sestavila načrt del, katera pa še zdaj čakajo na odobritev Tehničnega urada.

Dr. Simičič je hkrati opozoril odbor na potrebo, da se v Bazovici zgradi javno kopališče, ki bi ne služilo samo Bazovcem, temveč tudi prebivavcem Padrič in Gropade. Končno je slovenski svetovavec predlagal, naj občinska uprava poskrbi za javno razsvetljavo na cesti proti Lipici in Lokvi, ki je sedaj nerazsvetljena.

KJE SO SOLSKA SPRICEVALA?

Čeprav se je prvo tromesečje na osnovnih šolah zaključilo že pred božičnimi prazniki, učenci še danes niso prejeli spričeval. Učitelji so jih sicer ocenili, a niso mogli redov vpisati na spričevala, ker jih ravnateljstva niso dobila. Vzrok tolikšne zamude je baje v tem, da so šolska oblastva dala tiskati spričevala v Rim, kjer jih pa še niso dotiskali. Prav bi bilo, če bi šolsko skrbništvo poskrbelo, da otroci dobe čimprej spričevala, saj smo vendar že na polovici drugega tromesečja.

Mati

Beneška Slovenija

CEDAD

Povsod se govori o junaškem dejanju 12-letnega Carla Marcuzzija, o katerem se je zvedelo šele čez nekaj dni. V ponedeljek popoldne je šel čez mostič preko Nadiže na obisk k svojemu sošolcu. Pogledal je preko ograje na poledenelo reko in je opazil drugega sošolca Giovannija Testorija, ki se je veselo drsal po ledu. Nista se še dobro pozdravila, kar se drsalcu udre led prav nad globoko vodo. Ze se je pogrezal in obupno grabil za ledeno ploščo, ko se Marcuzzi pogumno odloči, steče na breg in držeč se za skalo zabrede v mrzlo vodo in zgrabi v poslednjem trenutku potapljalčega se tovariša. Na bregu ga odene v svojo suknjo in mu ukaže teči proti domu, da se ogreje. On pa za njim. Hrabri dečko se je čoma še bal povedati, čemu je prišel pozno in ves premočen domov. Zdaj pa vsa soseska hvali pogumnega dečka, ki ga bodo predlagali tudi za odlikovanje.

TRBIZ

Po cestah v Kanalski dolini so snežne razmere in zmrzal že take, da je vožnja z avtom kar nevarna; posebno med hišami, kjer zameti in kupi snega zavirajo nemoten promet. Zato se je zadnje dneve prijetilo več nesreč.

V soboto so morali odpeljati v bolnišnico 55-letno uradnico Hildo Richter. Vozila se je s šoferjem podjetja Englaro skozi Trbiz. Na spodnjem ovinku sta trčila zaradi poledice v avto, ki je prihajal z nasprotno

VESELJE IN ŽALOST ZARADI DEŽELE

Novica, da je rimski parlament dokončno izglasoval ustanovitev samoupravne dežele Furlanije-Juljske krajine, je zbudil v mestu različne občutke. Eni vidijo v novi deželi gospodarsko in socialno rešitev obmejnih pokrajin, za druge pa pomeni nova dežela nevarnost državne cepitve in celo upadanja nacionalnega čuta ob državni meji.

Različna mnenja se berejo tudi na lepah posameznih strank. Pokrajinski odbor demokrščanske stranke izraža »največjo zadovoljnost«, ker se bo razvilo v deželi socialno in civilno blagostanje. Podobno zvenijo tudi izjave socialistične in socialno demokratske stranke. Posebno sejo občinskega odbora je sklical tudi župan Poterzio; s seje so poslali zahva ne brzojavke najvišjim državnim oblastnikom in parlamentarcem. Po mestnih ogljih je pa županstvo napelilo plakate, v katerih opozarja meščane na zgodovinski odlok, ki bo tudi Gorici pomagal k materialnemu in civilnemu napredku.

Na seji pokrajinskega odbora je predsednik Chientaroli proslavljal ustanovitev nove dežele kot velik korak k socialno-gospodarskemu napredku »naše obmejne zemlje, ki bo bolj uspešno opravljala svojo nalogo kot skrajni mejnik za obrambo latinske civilizacije.«

Komunistični pokrajinski svetovavci so predlagali, naj se skliče posebna svečana seja pokrajine, kjer naj se določi tudi poseben član, prost šolskega pouka ter natis

- Kanalska dolina

strani. Uradnica se je precej hudo pobila.

Za zimske športnike je pa obilica snega pravo veselje. V nedeljo so bila naša smučišča polna izletnikov. Dosti se jih je povzpelo tudi na vrh Svetih Višarij, kjer je več kot meter debela snežna plast.

UKVE

Že dolga leta se plete vprašanje glede odškodnin za zemljišča avstrijskih državljanov, ki so prišla na to stran meje. V pasu vzdolž avstrijsko-italijanske meje v Kanalski dolini gre za 1111 ha gozda in pašnikov, katerih lastniki so razne gospodarske zadrage in posamezniki iz Ziljske doline. Mešana italijansko-avstrijska komisija je vzela v pretres vprašanje odškodnine 14. januarja v Rimu. V maju se bodo seje nadaljevale na Dunaju. Takrat bodo vzeli v pretres tudi vprašanje predvojne odškodnine in pokojnin.

MERNIK

Naš skrajni konec že spada v tiste kraje, kjer ceste in pota še vedno kličejo po ureditvi in popravilih. Cesta Dolenje-Mernik je še vedno ena tistih, ki je dolgo čakala, da se je pokrajinska uprava usmili in podreza za kak državni prispevek pri popravilih. Te dni je pa vendar brzojavil podtajnik za javna dela Ceccherini, da je ministrstvo nakazalo 100 milijonov lir za vsa potrebna dela na tej cesti. Novica bo razveselila marsikoga, ki je zmerjal ozko in slabo pot ter tiste, ki bi morali zanjo skrbeti.

deželnega statuta, da se razobesi po vseh uradih, delavnicah in stanovanjih.

V nedeljo so že obhajali po vseh sedežih krajevnih odborov krščansko demokratske stranke »Praznik dežele«.

V ta zbor veselih glasov se je pa vmešala nasprotna nota liberalne stranke. V svojem proglasu zavzema odločno stališče proti novi deželi, češ da bo gospodarstvo goriške dežele in Gorice same privedla do popolne propasti. Krivdo za to nesrečo pa da nosi demokrščanska stranka, ki se je popolnoma nepripravljena in ne da bi upoštevala popravne predloge liberalcev odločila za vključitev soške pokrajine v novi deželni sklop.

Svoje pomisleke, seveda z nacionalističnega stališča, izražajo tudi misini.

Pripominjamo, da nobena omenjenih strank niti z besedico ne črhne o položaju naše etnične skupine v novi deželi.

BODOČI PARLAMENTARCI

V nedeljo popoldne je sklical pokrajinski odbor demokrščanske stranke zborovanje strankinih somišljenikov. Govorniki o načenjali vprašanje bodočih volitev in tudi kandidatur za senat in poslansko zbornico. Načelnik demokrščanskih občinskih svetovavcev dr. Tripani je v daljšem govoru našteval zasluge poslanca Martine in senatorja Vallaurija za goriško pokrajino. Končal je z besedami, da zaslužita ponovno zaupanje volivcev tudi v bodoče.

Iz teh besed je razvidno, da bosta oba postavljena za kandidata tudi pri prihodnjih volitvah.

TRZIC

December in januar sta tista dva meseca, od katerih sta odvisna kruh in beda tržiških ribičev. Združeni so v svojo posebno ribiško zadrugo, ki jim pomaga s posojili, da si nakupijo vse priprave, zlasti velikanske mreže za lov na glavatce (cefali). Mreže so zelo drage, po več stotisoč lir. Zato je razumljivo, da vse ribiške družine s strahom čakajo, kakšen bo zimski ribji lov. Ponavadi vržejo mreže trikrat. Pri prvem povleku v mesecu decembru so ujeli 200 stotov rib. Pri drugem je bila sreča ribičem še bolj mila. Potegnili so iz morja kar 900 stotov, a še vedno ne toliko kot leta nazaj. Tretjič so ribarili v petek popoldne, toda bili so razočarani. Komaj za deset stotov rib so imeli v mrežah. Vreme je bilo precej neugodno, poleg tega so se pa še drage mreže zapletale in trgale ob mnogih razbitinah, ki leže na morskem dnu. Revne ribiške družine ne bodo imele letos dosti kruha.

»SONČNA« GORICA

Desetletja in desetletja se je Gorica ponašala z naslovom »sončnega« mesta. Letos se bo pa morala odreči temu lepemu primku. Toliko snega, kot ga je letos zametlo, pa ne pomnijo tudi stari Goričani. Kdor je moral v ponedeljek zjutraj prvi iz hiše, se je znašel kar na sneženi sibirski planjavi. Gaziti so pa morali meščani tudi še popoldne, ker ni mestni tehnični urad dovolj opremljen za takšne snežne prilike.

Iz Goriške

Po mestnih ulicah je oral samo en snežni plug. V predmestnih okoliših so ostali tudi brez mleka in kruha. V šolah so zmanjkali otroci in tuči dijaki iz okolice. Precej opravka je imel tudi Zeleni križ, ker se je na zamrzlem snegu tako rado spodrsnilo.

Še najbolj v skrbeh so pa bile gospodinjne, ker je začel pojmati plin in so zamrzile vodovodne cevi. Posebno na Livadi se to rado dogodi. Delavci so ugotovili, da so tla več kot za pol metra zamrznjena. K sreči je predvčerajšnjem že potegnila majhna odjuga, ki naznanja, da je najhujše že mimo.

OSLAVJE

Že nekaj nedelj opažamo, da manjkajo goriški nedeljski izletniki po naših gostilnah. Sonce lepo sije v naše zavetne grive, mraza pa le ne more pregnati. Na Sabotinu je prejšnji teden padlo živo srebro kar na 15 stopinj. Za enkrat zmrzal še ni škodila drevju kot leta 1929, ko smo zgubili vse naše oljke. Če pa ne bo odjenjalo, se je le bati škode tudi na drevju. Zgubo imajo tudi nekateri gospodarji, ki niso pravočasno pobrali rdečega radiča in ga vložili v toplo gredo.

Ker smo že omenili naše sončne grive, naj povemo tudi, da so imeli nedeljski izletniki navado že brž po svetem Mavru prihajati k nam na sprehod. Večinoma so hodili peš po tisti krajšnici, ki pelje od Vinčičev preko asfaltirane ceste do pod kostnice. Spodnji del te steze, ki skrajša pot do Oslavja za polovico, je pa tako zanemarjen in poln robidovja, da ni sploh uporabljen. Zgornji del krajšnice je občina lepo uredila in tlakovala, treba bi bilo popraviti še spodnji konec. Saj je dosti vaščanov, ki hodijo na delo v mesto, domov grede pa morajo potiskati kolesa navkreber po dolgih ovinkih. Upamo, da se nam bo ta skromna želja izpolnila.

KDO JE KRIV?

Na železniški postaji v Sempetru pri Novi Gorici so se pred dnevi močno začudili, ko so odprli železniški voz, natovorjen s pomarančami. Strokovna komisija je ugotovila, da je bilo 9000 kg pomaranč zmrznjenih in neuporabnih. Blago je naročilo podjetje »Grosist« v Gorici iz Beograda. Nemarni odposiljatelji pa niso pomislili, da se južno sadje pri sedanjem mrazu kaj rado pokvari. Tovor so odposlali kar v navadnih košarah. Vrhu vsega so pa vagon s pomarančami popravljali na Reki cele tri dni. Škoda je precej občutna. Oblast preiskuje, kdo je zanjo odgovoren.

SKOFOVSKI JUBILEJ

Na svečnico je prejšnji goriški nadškof Ambrosi obhajal v samostanu Thiene pri Bergamu 25-letnico škofovskega posvečenja. Slovesnosti so se udeležili beneški patriarh, goriški stolni kapitelj je poslal v Thiene med svojimi predstavniki tudi msgr. Klinca. Jubilantu so čestitale tudi katoliške organizacije iz Gorice.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dnevnik ruskega dekleta

Sovjetska literarna revija »Novi mir« je objavila v januarjski številki dnevnik nekega ruskega dekleta, ki je med zadnjo vojno odšlo na samomorilsko misijo za nemško frontno črto, v upanju, da bo s tem rešilo očeta, ki ga je aretirala Stalina policija. Objava tega dokumenta je v skladu z odločitvijo sovjetskih voditeljev, da dovolijo in celo vzpodbujajo objavo dokumentov, ki razkrinkavajo zločinska dela v času stalinističnega kulta osebnosti.

Deklica, ki je napisala zdaj objavljeni dnevnik, se je imenovala Nina Kosterina. Dnevnik je začela pisati leta 1936, ko je bila stara 15 let. Takrat je bila očitno še polna navdušenja za stalinistični režim, ker je leta 1937, ko so aretirali nekega znanca njene družine, ki je bil obtožen trockizma, zabeležila v svoj dnevnik, da sta ga odpeljala dva ledeno vlnudna moža. »Ce bi se izkazalo, da je moj oče trockist in sovražnik domovine, mi ne bi bilo prav nič žal za njim — je zapisala, a hitro dodala: to sem sicer napisala, a moram priznati, da v meni vseeno obstaja dvom...«

»FESTIVAL VSEH ZVEZD«

Združeni narodi bodo v kratkem poslali na tržišče 30-centimetrsko mikrourežno ploščo z naslovom »Festival vseh zvezd«. Pobudo zanjo je dal visoki komisariat za begunce. Naklada plošče znaša 500 tisoč izvodov. Z dobičkom bodo financirali pomoč palestinskim beguncem, ki že dolga leta živijo v zelo slabih razmerah. Teh beguncev je, kot znano, na sto tisoče. 13 pevec in glasbenikov je zastoj sodelovalo pri vrezavanju te plošče in odstopilo vse avtorske pravice za deset let visokemu komisariatu za begunce. Na ploščo so vrezane pesmi, oziroma izvedbe po večini ameriških in francoskih umetnikov. Tj so Louis Armstrong, Bing Crosby, Maurice Chevalier, Nat King Cole, Caterina Valente, Doris Day, Ella Fitzgerald, Mahalia Jackson, Nana Muskuri, Patti Page, Los Paragayos, Edith Piaf in Ann Shelton.

Prvič v zgodovini vrezavanja gramofonskih plošč je bilo zdaj mogoče izdelati tako ploščo, kajti samo s komercialnega stališča bi bilo nemogoče združiti na eni sami plošči toliko slavni umetnikov, ker so vezani na različne gramofonske družbe. Plošča bo prišla v prodajo po vsem svetu 26. februarja.

RAZSTAVA MODE VSEH ČASOV

Spomladi bodo priredili v Bologni »Zgodovinsko razstavo mode in navad«. Organiziral jo bo patronatski odbor »San Vincenzo«. Razstava bo prikazovala razvoj ženske mode od etruskega in rimskega časa do današnjih dni ter se bo končala najbrž z veliko revijo današnje mode. Italijanski muzeji, galerije in lastniki zasebnih zbirk so že zagotovili za razstavo razne redke primerke.

Knjižna proizvodnja v Angliji

Britanske založbe so izdale lani več knjig kot kdajkoli prej. Izšlo je 25 tisoč 79 knjig, od tega 18 tisoč 975 novih knjig in 6 tisoč 104 ponatisi. Čeprav pomeni lansko številko objavljenih knjig nov rekord za Veliko Britanijo, pa se je vendar hkrati tudi pokazalo, da naraščanje knjižne proizvodnje ni več tako naglo kot v prejšnjih letih. Ljudje kupujejo zdaj rajši nekaj manj, zato pa boljše knjige. Od leta 1961 do leta 1962 se je povečalo število novih knjig v Angliji za tisoč 110, zadnje leto pa le za 186. Zmanjšalo se je zlasti število ponatisov.

Kar zadeva razdelitev knjig po vsebini, se je precej zmanjšalo število leposlovnih knjig, zlasti romanov, in sicer za 253 knjig. Število mladinskih knjig se je zmanjšalo za 358. Najbolj pa se je povečalo število knjig vzgojnega značaja, in sicer za 198. Angleži so lani kupili tudi več političnih in naravoslovnih knjig. Povečalo se je tudi število novih izdaj o umetnosti in arhitekturi, biografij in del literarne zgodovine, bibliografskih del, tehničnih knjig, knjig o pravosuđu in parlamentarnem življenju, zdravstvenih, socioloških, kirurških, tehničnih priroč-

Ob koncu leta 1937 ji je pisal oče, ki je živel neke v vzhodnem delu Sovjetske zveze, da so ga izključili iz partije in odpustili z dela, kar je pod Stalinom pomenilo, da bo kmalu aretiran. »Vedeti moraš, da tvoj oče ni bil nikoli zločinec ali dvojničnik.« Ji je pisal v pismu. »Ostati moraš mirna.« Iz deklincnega dnevnika je razvidno, da so aretirali očeta jeseni leta 1938. Uradno so ga obdolžili, da je pripadal protistalinistični opoziciji Radeka in Buhalina. »Je moj oče zares sovražnik države?« je zapisala Nina Kosterina v svoj dnevnik. »Ne, to ni mogoče. Tega ne verjamem. To mora biti strašna pomota.«

Pozneje so aretirali tudi njenega strica. Kot si je zapisala v dnevnik, so ga baje aretirali zato, ker je baje izjavil, da ceni Lenina bolj kot Stalina. Iz dnevnika je razbrati, da so pozneje aretirali še druge deklincne sorodnike. Leta 1940 je deklica zvedela, da so očeta obsodili na pet let ječe kot socialno nevarnega tipa. Iz dnevnika pa ni razvidno, kaj se je končno z njim zgodilo. Zadnji dnevniški zapisek nosi datum 14. november 1941, to je malo prej, kot je Nina Kosterina privolila, da jo pošljejo s posebnim poslanstvom za nemške linije, kar je pomenilo toliko kot gotovo smrt. »V glavi imam eno samo misel: ali bo ta moja akcija lahko rešila mojega očeta?« je zapisala.

Revija »Novi mir« objavlja tudi obvestilo, ki ga je mati Nine Kosterine prejela kmalu potem od sovjetskih oblasti in ki pravi, da je njena hči decembra 1941 izgubila življenje pri izpolnjenju svoje vojaške dolžnosti in da je pri tem dokazala svoj pogum in junaštvo.

Pariški festival „Gledališča narodov“

Letošnji pariški festival »Gledališča narodov«, ki ga prirejajo desetič, bodo začeli 27. marca v »Theatru Récamier«, in sicer bo uprizoril manheimski »Nationaltheater« Hindemithovo kratko opero »Dolga božična večerja« ter Milhaudovo »Kretsko trilogijo«. Letos bo na tem festivalu prvič gostoval tudi Lichtenstein, in sicer z ansambлом Oskarja Wernerja, ki bo prikazal Goethejevega »Torquata Tassa«. Na seznamu letošnjih udeležencev sta tudi kraljevski balet iz Kambodže ter narodni ansambel iz republike Kameruna.

Velika Britanija bo zastopana s Kraljevsko Shakespearejevo gledališko skupino, ki bo uprizorila »Kralja Leara« v inscenaciji Petra Brooka. Iz Sovjetske zveze pride Leningrajska komedija, ki bo igrala delo »Sence« Jevgenija Schwartza.

Zagotovljen je prihod raznih ansamblov iz Italije, Jugoslavije, Združenih držav, Irske, Španije, Belgije, Holandske, Izraela, Urugvaya, Mehike, Brazilije in Danske. Z Romunijo in Ma-

DELOVANJE KULTURNEGA SVETA

Evropski svet za kulturno sodelovanje razpolaga za letos le z razmeroma skromnim zneskom milijon 600 tisoč mark, s katerim pa hoče izvesti kar velik program. Tako hoče ta ustanova, ki deluje v okviru Evropskega sveta, prispevati k novemu kulturnemu centru v Delphih, ki ga gradi grška vlada. Tudi za načrtovalni evropski mladinski dom v Obernaiu v Alzaciji bodo dali na razpolago potrebna sredstva. Kulturni svet bo dalje podpiral umetnostne razstave, prevode v manj razširjene jezike, izmenjave profesorjev in študentov in dajal študijske štipendije za evropske zadeve. Letos se bo sestala tudi konferenca, ki se bo ukvarjala z revizijo zemljepisnih priročnikov.

Delovnega sestanka Kulturnega sveta, ki se je vršil te dni, so se prvič udeležili tudi zastopniki svete stolice iz Svice. Na tem sestanku so tudi izvolili za novega predsednika kulturnega sveta danskega univerzitetnega rektorja Carla Iversena.

UMRL JE ZNAN ŠPANSKI PISATELJ

V Buenos Airesu je umrl 71-letni španski pisatelj Roman Gomez de la Serna, rojen v Madridu, ki je zaslovel po svetu zlasti s svojimi ekspresionistično-surrealističnimi aforizmi z naslovom »Gheguerias«. Gomez je spadal v duhovno razbani Madrid dvajsetih let, katerega vzdušje odseva v mnogih njegovih romanih. Eden njegovih romanov ima naslov »Pombos«, kot se je imenovala staroslavna kavarna literatov, v kateri je bilo tudi slovito stalno omizje književnikov Gomezovega kroga. Druga uspešna knjiga opisuje »Rastro«, slikovit madridski trg starinarjev.

Gomez je začel pisati že s 16 leti knjige in je napisal nad sto del, ki so deloma posvečena tudi temam umetnostne zgodovine. Od španske državljanske vojne dalje je živel Gomez de la Serna v Buenos Airesu. Njegovo rodno mesto Madrid je sklenilo prepeljati posmrtno ostanke priljubljenega pisatelja nazaj v Španijo.

džarsko se še vršijo pogajanja. Romunska narodna opera bo verjetno prikazala Enoscujevega »Oedipa«, Madžari bodo pa priredili Bartokov večer.

Italijanski ljudski teater pod Vittorinom Gassmanom hoče uprizoriti »Igro junakov«, iz Neaplja pride ansambel Filipa z manj znano igro »Spremljanja potujočega muzikanta«.

* *

KULTURNE IZMENJAVE

V zadnjih desetih letih je prišlo vedno pogosteje do rednih kulturnih izmenjav med Celovcem in Ljubljano, v najnovjšem času tudi med Gradcem in Ljubljano. V tem tednu je Slovenski vokalni oktet obiskal Celovec, Sentvid ob Glini, Spital ob Dravi in Beljak. Ljubljanska Opera bo gostovala v Celovcu 23. in 24. februarja, in sicer z Verdijevim »Rigoletom« in Gotovčevim »Erom z onega sveta« kot s posebnima predstavama za koroške Slovence. V prvi polovici leta bo v Celovcu gostovala tudi Slovenska filharmonija. Gostovanja bo vmlilo Mestno gledališče iz Celovca, ki bo v začetku junija dalo v Ljubljani Millöckerjevo opereto »Dijak prosjak«.

ČETRTRA ŠTEVILKA »GALEBA«

Izšla je četrta številka mladinskega mesečnika »Galeb«. V njej sodelujejo s pripovednimi spisi Pavle Martinc, Gustav Sterniša, Jože Jesih, Rado Kragelj, Tone Seliskar, s pesmimi pa Ludovika Kalan in Fran Roš. Objavljeni sta tudi dve pesmi Puškina in Josipa Murna. S poučnimi spisi sodelujejo: Miro P. in Vladimir Kodrič. Za otroke je gotovo najzanimivejša slika »Na valovih pragodne reke«, ki jo piše Rado Kragelj, ilustrira pa Savo Sovrè. Marsikdo in ne samo otroci bo tudi rad prebral sestavek Vladimira Kodriča o Nabrežini.

To številko »Galeba« so ilustrirali Leon Koprnc, Robert Hlavaty Savo Sovrè in Klavdij Palčič.

Reči je treba, da je postal »Galeb« v letošnjem šolskem letu vsebinsko še kvalitetnejši in kar zadeva ilustracije še bogatejši ter pestrejši. Najmlajšim bralcem nudi obilo zanimivega branja in tudi marsikaj, kar obogati njihovo znanje.

SARTRE NI NEMORALEN

Apelacijsko sodišče v Atenah je danes razsodilo, da knjiga Jeana Paula Sartra »Zid« ni nemoralna. Tako je oprostilo Zaloznika in prevajajca grškega prevoda tega dela.

Kot znano, sta bila založnika prevoda, brata Dimitrakos iz Aten, s prevajajcem vred obsodena decembra od nekega atenskega sodišča na tri in pol meseca ječe in na tisoč dolarjev denarne kazni. Pred prizivnim sodiščem so pričali v prid bratos Dimitrakos in prevajajca številni odlični predstavniki grškega kulturnega življenja in literature. Poudarjali so, da če je Sartrova knjiga pornografska, tedaj so pornografska tudi Aristofanova dela in slovita Millova Venera.

GOSPODARSTVO

Več mesa - manj kruha

V državah, kjer ni lakote in je kolikor toliko blagostanje, se vedno izraziteje opaža sprememba okusa glede hrane: stalno pada povpraševanje po kruhu in izdelkih iz moke, dviga pa se potrošnja hrane živalskega izvora, kamor spadajo meso, jajca, mlečni izdelki itd. V državah SET-a ali Skupnega evropskega tržišča znaša srednja poraba mesa 50 kg na osebo in leto. Med posameznimi državami pa obstajajo precejšnje razlike: V Franciji znaša poraba mesa 70 kg, v Italiji pa 25 kg, kar kaže na razmerje 3:1, kar pomeni, da na leto Francoz porabi skoraj trikrat toliko mesa kot Italijan. Srednja poraba mesa pa se tudi v Italiji hitro dviga. Pada pa potrošnja kruha.

Potrošnja hrane rastlinskega ali živalskega izvora ustreza tudi proizvodnja. V Italiji predstavljajo živalski proizvodi 33%, rastlinski pa 67% vse pridelane hrane. Te številke so v popolnem nasprotju z ostalimi državami SET-a. V Franciji in Belgiji znaša proizvodnja hrane živalskega izvora 61 do 63%, v Nemčiji in na Holandskem 68 do 71%. Za zvišanje proizvodnje hrane živalskega izvora se pokrmijo živini velike količine žitaric in tudi izrecno krušnih žit. Lansko leto (1962) so samo v Nemčiji pokrmili živini 73 milijonov stotov krušnih žit.

Za povišanje količin živalske krme so danes v poljedelstvu znatne spremembe. Na mnogih površinah ne sejejo več žita, pač pa gojijo kakšno krmno rastlino, ki daje obilen hektarski donos. V tem oziru navajamo res prvovrstne sorte križane ali hibridne krmne koruze in krmnega sira. Ti hibridi morajo tudi na njivah naših kmetovavcev zamenjati dosedaj sejane manj donosne sorte. V zadnjih letih se širijo tudi različne mešanice travuljinih detelj, ki dajejo zelo bogate košnje. Naj omenimo samo mešanico »Landsberger«, ki je mešanica detelje inkarnatke, laške ljujke in kosmate grašice.

V zadnjih letih se je sploh razvila neka posebna tehnika za razširitev in izboljšanje krmne osnove, to je pridobivanje čim večjih količin prvovrstne krme. Zelo važno vlogo igrajo silosi, katerih pa je danes mnogo vrst, posebno v zadnjem času, ko se je tako razširila poraba najlon-plastičnega platna. Nastala pa je tudi posebna silosna tehnika in za primer navajamo ZDA: ameriški živinorejci kupujejo koruzo s

Najboljši „Panettoni“

Znana italijanska revija »Quattro soldi« je v decembru objavila zanimivo lestvico najboljših italijanskih »panettonov«. Najboljši je tisti, ki ga peče tovarna Sant Ambroeus iz Milana 103,31 točk od 110 možnih (Lit 1900 kg). Na drugem mestu je Motta iz Milana 94,98 (1600 lir sg), na tretjem pa je panetton Vittoria iz Milana 88,99 (1000 lir kg). Sledijo: Talmone iz Torina 87,32 (1.350 lir kg), Besana iz Milana 85,64 (1300 lir (1.350 lir kg), Besana iz Milana 85,64 (1300 lir kg), Alemagna iz Milana 84,87 (1600 lir kg), Galup iz Pinerola 84,32 (1400 lir kg). Na zadnjem mestu je Colussi iz Benetk (53,96 — 1200 lir kg), na predzadnjem pa Guglielmone iz Milana 65,48. Revija je ocenila petnajst panettonov.

koruzi, ki vsebuje 20% vlage. Preden to koruzo ensilirajo, jo še zmočijo z vodo, tako da vsebuje masa 25% vlage. S tem povzročijo v masi mlečno-kislo vrenje, ki zviša tečnost in redilnost koruznega zrnja. Razvila pa se je v zadnjem času tudi neka posebna krmska tehnika. Živina ne dobiva več toliko grobe suhe krme kot v prejšnjih časih, pač pa izravnano, to je z raznimi mokami, rudninskimi snovmi, vitamini in drugimi snovmi dopolnjeno krmo, ki natančno ustreza cilju, katerega hočemo doseči pri živini.

Jasno je, da mora tudi naš kmetovavec slediti toku časa in zato na najnaprednejši način rediti čim več donosne živine.

* *

Kunčereja v Italiji

Navidezno je kunčereja čisto postranska gospodarska panoga, ki bi skoraj ne zaslužila posebne pozornosti. Če pa malo kritično pogledamo na celotno zadevo, ugotovimo, da je tudi kunčereja velike važnosti.

Cenijo, da šteje kunčereja v Italiji nekaj manj kot 7 milijonov plemenskih živali. Znatno nad polovico teh živali je v severni Italiji, nad en milijon samo v Piemontu. Najmanj kuncev redijo na otokih. Računajo, da se dobi letno od ene plemenske živali — z mlajšimi rodovi — okoli 10 kg mesa, tako da bi kunčereja prispevala letno okoli 700.000 stotov mesa za italijansko potrošnjo. Na vsako osebo in na leto bi znašal ta prispevek 1,5 kg. Zopet nosi Piemont zastavo, kjer pride na vsakega prebivavca po 3 kg kunčereja mesa na leto.

Meso kuncev ni danes samo hrana revnih slojev, ker ga radi uživajo mnogi. V popotnih torbicah, kot jih lahko kupiš na večjih postajah in tudi v važnejših vlakih, je meso navadno kunčje in dobro pripravljeno.

Zunaj je snežilo

Precej časa sem gledal na vrt. Snežinke so naletavale in snežna odeja je postajala vedno bolj debela. Niso me pa toliko zanimale snežinke, temveč drobni ptički, ki se mi niso nikdar zdeli tako razposajeni, kot ravno med naletavanjem snega. Trije pari črnih kosov so obletavali oba kakija z upanjem, da odkrijejo še kakšen posušen plod. Ne, na drevesu ni bilo nič več, pač pa pod drevesom, a tam je bila debela plast snega. In vendar so kosi nekaj kljuvali. Poleg kosov je bilo še mnogo drugih ptičkov, od liščkov do vrabcev. Tudi ti so nekaj dobili na vrtu. Ves dan so se ptički potepali po vrtu; očitno jih manj zebe kot mene. Proti večeru so se skrili med veje velike smreke.

Hvala Bogu, da je prišel sneg. Bojim se, da je prejšnji suhi mraz pomoril mnogo šadnega drevja in cvetličnega grmovja; ne samo smokev, oljk in oleandrov. Če bi prej zapadel sneg, bi zavaroval korenine rastlin pred mrazom, tako pa... Bojim se

MEDNARODNI

»AMPELOGRAFIČNI REGISTER«

Kaj pa je to? To je register ali seznam najrazličnejših sort ali kultivarjev trt, ki so podrobno opisane. Mnogi narodi imajo že svoje posebne ampelografije, v katerih so opisani vsi kultivarji trt coticne države. V Sov. zvezi imajo svoje ampelografije Gruzini in Armenci. Svojo ampelografijo imajo Nemci, pri katerih je vinski strokovnjak Goethe opisal na stotine sort. V Italiji so začeli izdajati ampelografijo že leta 1879, a so prenehali 1890, ko je bilo opisanih komaj 28 kultivarjev, ki so bili tudi mojstrsko naslikani.

Na mednarodnem kongresu za trto in vino, ki je bil leta 1947 v Carigradu, so sklenili, naj »Office International de la vigne et du vin« v Parizu izda mednarodno ampelografijo. Do sedaj sta izšla 2 zvezka z 268 opisi. Cena vsakega zvezka je 50 NF ali okoli 6.500 lir. Ko bo zaključeno celotno delo, se bo lahko ugotovilo, koliko sort je znanih pod drugimi imeni. Mednarodna ampelografija bo služila za poenostavljanje drugih — nacionalnih — ampelografij, ker je gotovo mnogo sort ali kultivarjev, ki so v posameznih državah znane pod različnimi imeni.

Hrana iz petroleja

V laboratoriju velike petrolejske družbe ESSO v Lindenu (ZDA) so odkrili postopek, kako se iz petroleja dobijo beljakevine in vitamini. Za sedaj pridobivajo neki beli prah, katerega mešajo med krmo za svinje, perutnino, mačke, pse in male živali sploh, ki so z novo hrano kar zadovoljne. S poskusi pa nadaljujejo, ker so si postavili za cilj, da dobijo važne sestavine za človeško prehrano, predvsem beljakevine, ki v prehrani človeštva najbolj primanjkujejo.

Uspeh so dosegli na biološki način, in sicer z razmnožitvijo posebnih drobnoživk v petrolejskih ogljikovih vodanih, približno tako, kot se razmnožijo kipelne kvasnice.

Človeštvo se množi, a duh človekov postaja vedno bolj iznajdljiv v težnji, da vsem zagotovi dovolj hrane.

tudi, da ne bo pognalo mnogo ročnih vejic, ne samo breskev. Suhi mraz je bil dolgotrajen in zato ni bilo mogoče izvršiti nobenega škropljenja. Brž ko pa se bo vreme malo popravilo, bo potrebno breskve, pa tudi druge cepé poškopiti z raztopino iz 100 litrov vode in 1/2 kg mežene. Če bomo opazili na jablanah ali kje drugje kaparje, to so uši, ki se ne premikajo, marveč so pritrjene na gostiteljsko podlago s sesalcem, ki služi za srkanje rastlinskega soka, bomo taka drevesa poškopili z oleofosom ali tiobarijem.

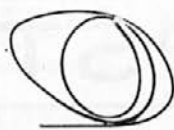
Če opazimo na hruškovem lesu sledove škrlupa, bomo drevesa poškopili z 1 do 2% raztopino modre galice in apna.

V hudi zimi je trpela tudi povrtina. Mnogo zelenjadi je zmrznjena, težko se je kaj rešilo, če ni bilo pokrito. Pa saj naš vrtnar je vaje. Ne pomaga tarnati, potrebno je delati, kot da je vse v najboljšem redu.

V vrtincu

R. B.

18.

»Bi smel z njo govoriti?«

»Seveda. Nikar se pa ne ustrašite, če bo pokazala znake zasledovanja.«

Razburjenega se je čutil dr. Radič, ko je v zimskem vrtu pričakoval Divno — ona, njegova prva ljubezen, je namreč sedaj Skrinjarjeva žena, podvržena mamilom. Samo je občudoval iz steklene verande krasni razgled po zasneženih vrhuncih v ozadju. Iz opazovanja so ga zbudili lahni koraki. Divna! Skoraj bi bil zavpil njeno ime, a se je obvladal. Ona ga ni mogla spoznati v njegovi preobleki. Prijetno presenečen je ugotovil, da se ni dosti spremenila. Bledi obraz in razširjene zenice so izdajali vpliv kokaina, toda ostale so še vedno njene ljubke poteze na licu. Zanj je še vedno bila tista lepa deklica, katero je nekoč oboževal. V hipu so v njem spet vstala nekdanja čustva.

Predstavil se je kot policijski svetnik. Divna je vsa preplašena začela jecljati, da že ve o sledu policije za posli njenega moža. Tudi ona, da je tedaj njemu pomagala. »Moj mož je strašen človek,« je začela vpiti. »Prisilil me je in tudi tepel. Zdaj mi želi slabo. Pripeljal me je sem, da me počasi umore...«

»Vaš mož je zaprt,« je Samo ledeno povedal.

»In jaz? Ste prišli tudi po mene?«

Pomirjevalno se je nasmehnil: »Ne, gospa! Vaša udeležba pri umazanih poslih je bila premajhna, da bi opravičevala aretacijo. Za vas je zdaj bistveno, da ozdravite in da se odvadite strupa.«

Obupano, skoro jezno ga je pogledala: »Čemu naj bi se odvadila? Ko bom prišla od tu ven, bom spet začela!« je vpila in si brisala potno čelo. »Brez tistega praška ni več zame življenja.«

»O, nikakor ne, gospa, samo močno voljo morate imeti. Vaš mož bo moral brzkone precej časa presedeti. Medtem pa vi lahko popolnoma ozdravite.«

»Ah — da bi ga nikoli ne bila spoznala!«

»Morda ste bili prisiljeni? Je bil kdo drugi v vašem srcu?«

Njen meglen pogled se je nenadoma razjasnil: »Da — nekdo drugi! Ljubila sem ga in ga ne bom nikoli pozabila. On bi mi edini še mogel pomagati.«

»Divna — on vam bo pomagal!«

Samo je izrekel te besede s svojim pristnim glasom. Preplašeno ga je pogledala in iztegnila roke proti njemu. »Samo,« je zavpila, »Samo!« Zgrudila se je na mizo in začela obupno jokati.

Prijel jo je za roke. »Obljubim vam pomoč, Divna, kolikor je v moji moči. Vi pa mi morate obljubiti, da se boste tukaj pokorili vsem zdravnikovim navodilom.« Dolgo ji je moral prigovarjati, da mu je pri-trdila.

Z bridkim srcem se je poslovil od nje. Ko se je vozil v vlaku proti Dunaju, je pre-mišljeval, ali je bil potreben njegov obisk pri njej. Saj se je zadrževal, niti tikal je ni. Ona tudi ni niti z besedico omenjala stare čase v domovini. Ko je odšel, ga tudi ni vprašala, ali se bo vrnil.

Medtem ko se je Samo mudil v sanatoriju, se je komisar Lanner pripravil za odločilni udarec. Lastnik garaže Ritter je mirno sedel v svoji pisarni, ko sta mu dva policijska uradnika javila, da je aretiran. Kaj takega ni pričakoval. Nahrulil je prišleca, kaj sploh hočeta od njega. On da je prekupčevavec z mamili? Obrekovanje! To mu morajo šele dokazati!

»Brez dokazov bi ne bila izdana tiralica za vami,« sta mu hladno odgovorila.

Možak se je grabil za lase in prèklinjal: »Tisti zlodej od interbola je skuhal to kašo!« Nič ni pomagalo, moral je z njima na policijo.

Gospoda Skrinjarja je pa presenetil komisar Lanner z dvema policistoma. Vpričo njega so preiskali vse stanovanje. Na dan je prišla precejšnja zaloga mamil in tudi tajni oddajnik. Spretno je bil skrit v neki skrinji. Našli so tudi dolg seznam odjemavcev, napisan s tajno pisavo. Na policiji so oba aretiranca zaprli v isto sobo. Komisar je opazoval, kako sta se drug drugega preplašila, ko je potisnil Skrinjarja skozi vrata: »Neki vaš dober znanec je tu, da ne boste sami.«

»Znanec!« se je začel Skrinjar. »Tega moža še nisem nikoli videl.«

»Čemu ste se pa tako preplašili, ko ste ga ugledali?«

Ritter je tudi tajil poznanje z novim tovarišem.

»No, prav,« je dostavil komisar, »nič ne de, če se nočeta več poznati. Cudno je pa le, da sta si še pred nekaj urami tako pri-jazno telefonirala.« Zaprl je vrata in odsel. Jetnika nista spregovorila med sabo niti besedice. Slutila sta, da je kje v podu vde-lana prisluškovalna naprava.

Komisar je čakal z zasliševanjem, dokler se ne vrne Samo. Ko je prišel, so poklicali najprej Skrinjarja. Samo je stal s prekri-žanimi rokami pri oknu in je opazoval jet-nika.

Ko ga je Skrinjar spoznal, je komaj za-dušil vzrok presenečenja. Na njegovem li-cu se je odražal bes in obup. »Vi, torej,« je jecljal, »to — to bi bil moral slutiti.«

Vedel je, da je izgubljen. Vsako izmika-nje bi bilo nesmiselno. Namišljeni tovariš tolpe je torej policijski vohljač. Toda, saj se je izkazal s tajnim znakom? Vse je iz-dano! Celo tajni ključ za pisavo. Povrhu še odkritje zaloge in skritega oddajnika. Ne, ni več rešitve. Ne preostane mu dru-go, kot da zakrije soudeležence.

Najprej mu je stavljal vprašanja komisar Lanner. Odgovarjal je precej izčrpno. Po-tem se je pa vmes vpletel še Samo. Zahte-val je, naj mu pojasni kaj o gospodu De-lagoi. Ali je to njegovo pravo ime?

Skrinjar ni hotel povedati. Imenovali da so ga le Portugiz. »Kakor imate vi,« se je predrzno obrnil h komisarju, privedek »zlata zob«. Komisar mu je vrnil opazko z divjim pogledom. Iz zasliševanja se je moglo sklepati, da ni aretiranec vodja tol-pe, kot je menil Samo. Poprej bi bil tisti Portugiz. Ko so Skrinjarja spraševali po pajdaših, ni bilo mogoče izveči iz njega niti besedice.

Sredi zaslišanja je aretirani planil s sto-la in se je zastrmel v Sama kot v kako prikazen. »Poslušajte,« je vpil s tresočim glasom, »kakšen stojite zdaj pred menoj, niste v resnici. Zdaj mi je jasno, čemu se ni ponovno pojavil v garaži tisti mož od interbola. Tisti ste bili vi — zdaj imate krinko na sebi.«

Njegove oči so se zažrle v Samove pote-ze. »Če vas natančno opazujem,« se je za-dril, »da, zdaj vem, da se nisem včeraj zmotil... vi ste Samo Radič, vi lump! Ta-ko ste se torej končno nad mano maščevali!«

(Dalje)

Od nedelje sem ne srečuješ prav zado-voljnih obrazov ljudi, ki morajo po poti na vsakdanje delo gaziti sneg in brozgo. Gorica, Trst in vsa okolica so se le malo-kdaj prebudili pod tako debelo snežno o-dejo kot v ponedeljek zjutraj. Sosedje se pozdravljajo samo z vprašanji, ali je bila še kdaj takšna zima in toliko snega, kot ga je nametalo letos. Drugi pa zopet mo-dro odgovarjajo, da ga je bilo itak treba pričakovati. Jesen je bila preveč mila in topla. Po časnikih so kazali slike o razcve-telih hruškah in breskvah še v pozni jese-ni. Takšni pojavi pa, tako pravijo vremen-ski preroki, naznanjajo mrzlo in snežno zimo.

Zdi se, da tudi te vrste vremenske pre-robke držijo šele zadnje čase, kakor so se

Pred sto leti pa tako...

sploh spremenile vse vremenske prilike v zadnjih dvajsetih letih. O teh spremembah ne trdimo kar tjavendan. Odprimo stare in častitljive »Novice«, ki so prinesle prav pred sto leti na dan 4. februarja zanimiv dopis iz Srpenice. Dopisnik, neki Fl-r, hvali milo zimo tistega leta, obenem pa — tar-na, ker je zapadlo po Bovškem premalo snega.

Sebi v tolažbo ob tem snegu preberimo, kaj pravi tisti narodnjak izpred sto let. »Lanska in letošnja zima,« piše, »je bila topla kot na Laškem. Leta 1862 je pozimi cvetelo sadje in vremenski preroki so na-to hudo zimo prerokovali. Tudi pri nas so

bile jeseni nekatere hrušove drevesa tako precvetle, da so bile od daleč kakor sne-žene videti; pa kdaj je bila zima bolj to-pla kakor lanska?«

Tako se čudi Srpeničan, ker ni držalo tisto prerokovanje o cvetju v jeseni in o snegu v zimi.

Potem pa nadaljuje: »Ravno tako se le-tos godi: toplomer pod ničlo malokrat pa-da; zato pa po vrtilih cvetlice razcvetajo, ledrik nezakrit pod milim nebom ni pogi-nil ter je še zdaj dober za jesti.«

Pomislite, v Srpenici, v pravem kotlu in po Bovški kotlini je »ledrik« ali »motovi-

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŠPORTNI PREGLED

PESTER KOLEDAR MEDNARODNIH NASTOPOV

Bogata športna žetev v letu 1962

Leto 1962 je bilo eno izmed najuspešnejših za jugoslovanski šport. Jugoslovani so lani sodelovali na desetih svetovnih in osmih evropskih prvenstvih ter dosegli vidne uspehe kar na šestih tekmovanjih.

V začetku aprila je v Berlinu jugoslovanska namiznoteniška reprezentanca osvojila evropsko prvenstvo. Jugoslovani so nato potrdili svojo moč v tem športu z Markovičem, ki je dvakrat premagal Madžara Berczika in Šveda Alserja ter bil prvi na dveh pomembnih mednarodnih turnirjih v Skopju in v Borasu (Švedska).

Nogometna reprezentanca je junija meseca v Cilu osvojila četrto mesto na svetu in s tem dosegla največji dosedanji uspeh jugoslovanskega nogometa. Lani je Jugoslavija prvič premagala v Budimpešti madžarsko nogometno reprezentanco.

Velike uspehe so dosegli jugoslovanski športniki tudi v drugih disciplinah. Junija je Horvat v Toledu (ZDA) zasedel drugo mesto na svetovnem prvenstvu v rokoborbi, julija pa je Miro Cerar v Pragi osvojil štiri naslove svetovnega prvaka v telovadbi.

V Leipzigu je jugoslovanska waterpolo reprezentanca avgusta meseca osvojila bronasto kolajno na evropskem prvenstvu, septembra je v Bratislavi ženska reprezentanca osvojila svetovno prvenstvo v kegljanju; Gorinka Erski pa je postavila nov svetovni višek v tem športu. Olga Gere je na evropskem prvenstvu lahke atletike zasedla drugo mesto v skoku v višino. Zadnja zmaga Jugoslavije pa je prvo mesto košarkarske reprezentance v Istanbulu v tekmah za balkansko prvenstvo.

S temi uspehi je jugoslovanski šport zasedel vidno mesto v mednarodni areni. V mednarodnih jugoslovanskih košarkarjem. Medtem ko je njih športnih odnosih sta ljubitelje športa lani presenetila dva sklepa političnih oblasti Francije in Filipinov, ko sta ti državi odbili izdajo vstopnih vizumov vzhodnonemškemu smučarjem javno mnenje ob podobnih primerih v prejšnjih letih ostalo hladno, sta ta dva sklepa izzvala osorčene proteste, ki so privedli do prepovedi obeh svetovnih prvenstev v Chamonixu in v Manili.

Vse ocene uspehov jugoslovanskih športnikov v letu 1962 imajo skupno ugotovitev: precejšen napredek na mednarodnih tekmovanjih. Ta ugotovitev izhaja iz raznih uspehov v številnih športnih panogah in temelji posebno na svetovnih prvenstvih, kjer so Jugoslovani prav gotovo dosegli precej več kot doslej.

Z zanimanjem zato pričakujemo nastope jugoslovanskih športnikov v letošnji sezoni, ko bo precej tekmovanj svetovnega pomena, čeprav je letos nekakšna »predolimpijska sezona« in se bodo športniki v glavnem pripravljali na olimpijske igre v Tokiu (leta 1964).

Katera so velika mednarodna tekmovanja, kjer bodo letos sodelovali jugoslovanski športniki? Najprej bosta na sporedu prvenstvo Evrope v Budimpešti za umetno drsanje in svetovno prvenstvo v Cortini. Marca meseca pa bodo Jugoslovani odigrali zanimive tekme v hokeju na svetovnem prvenstvu v Stockholmu. V aprilu sta na vrsti veliki preizkušnji: svetovno prvenstvo v namiznem tenisu v Pragi in tekmovanje za evropski pokal v orodni telovadbi za

ženske v Parizu. Maja meseca bodo Jugoslovani sodelovali na evropskem prvenstvu v judu, ki bo v Zenevi, nato še na svetovnem košarkarskem prvenstvu v Rio de Janeiru. V Moskvi bo letos maja tudi evropsko prvenstvo v boksu, v Sofiji pa svetovno prvenstvo v rokoborbi (prosti slog). Jugoslovanski rokometiški bodo junija odptovali v Svico, kjer bo na sporedu evropsko prvenstvo. Julija meseca bo svetovno prvenstvo v rokoborbi (grško-rimski slog), in sicer v Stockholmu, ter še svetovno kolesarsko prvenstvo v Belgiji. V tem mesecu bo na sporedu tudi veliko tekmovanje, in sicer v Beogradu, v orodni telovadbi za moške za evropski pokal.

Avgusta bo evropsko prvenstvo v veslanju na Danskem, nato svetovni prvenstvi v kajaštvu v Soittalu in Jajcu ter evropski strelski prvenstvi v Stockholmu ter Oslu. Septembra meseca bo svetovno prvenstvo v dviganju uteži v Pragi, oktobra pa evropsko prvenstvo v košarki v Bratislavi.

Poleg tega bo letos tudi več mednarodnih tekem, od katerih so najpomembnejše sredozemske igre v Neaplju in univerziada v Porto Allegre.

Ne glede na to, da bodo tudi jugoslovanski športniki usmerili vse napore na olimpijske priprave, pa lahko od številnih letošnjih tekmovanj pričakujemo dokajšnjih uspehov in še več priložnosti za uveljavitev novih talentov.

Pred sto leti pa tako...

(Nadaljevanje z 8. strani)

lec« pozimi na prostem raste, februarja meseca. Pri nas na »toplem« jugu, pa gre cena za kilogram že proti tisočaku! Časi se res spreminjajo.

Najlepše pride pa sedaj, ko se kljub sočnemu zimskemu »ledriku« hujuje dopisnik nad milo zimo: »Res je, da zima brez snega je prijetna, vendar kmetijstvu ni prijetna, za naše kraje pa celo ni ugodna.« Pravi, da je po bovških vaseh, zlasti v Logu, Strmcu in na Predilu, sneg v zamehtih največji letni pridelek za tamošnje ljudi. Zakaj pa? Naj kar sam Fl-r pove: »Prediškimi je menda cesarska kasa imenovanim trem vasem, ktere 700 duš štejejo, kakor pravijo, blizu 5000 gold. za sneg na cesti zaslužiti dala.«

Za kidanje snega pettisoč goldinarjev, to je bilo tudi za tiste čase prav velikanska vsota za revne prebivalce, ki imajo le majhno zaplato zemlje. Takrat je tuči prišlo v navado, da so Strmčani prosili ljubega Boga, naj jim da hudo zimo in dosti snega, da ga bodo imeli kaj kidati po veliki cesti čez Predil in da bodo mogli iz »cesarske kase« povleči dokaj srebrnih goldinarjev.

Tako je bilo torej pred sto leti: mile zime in jok zastran njih, danes je pa narobe.

ŽENA IN DOM

TA LJUBA TAŠČA

Razmerje: snaha in tašča se vedno znova ponavlja, kadar pridejo na vrsto zakonske težave. Pravzaprav je to vprašanje razmerja med starimi in mladimi. Tu velja še vedno pravilo: stari in mladi ne spadajo skupaj. To velja tembolj, čim hujša je stanovanjska stiska.

Zalostno je, a življenjsko (biološko) globoko utemeljeno, da so stari in mladi takorekoč na poti drug drugemu.

Zato velja ob pravilu obenem svarilo: če je le mogoče, naj stari in mladi ne živijo skupaj. To pamet bi morali imeti oboji: stari in mladi. Hudo pa je, da si zlasti stari želijo biti z mladimi, potem pa sledi razočaranje, ki je usodno za oboje.

Stari in mladi ne spadajo skupaj, ker so različne prevelike; iz razlik nastajajo trenja, iz trenj pa nasprotja in odvrtnosti, ki prehajajo v mržnjo in sovraštvo.

Vsak mlad par si želi urediti dom »po svoje«. To je ena prvih želja in spada k mladostnim »vzorom«. Že dolgo sanjata o tem, kako bosta začela živeti »vse drugače«. Okus je različen, potrebe so druge in tudi življenjski pogoji so se v tridesetih letih tako spremenili, da mladi drugače živijo nego stari.

Obratno pa stari koj od začetka vidijo svojo glavno nalogo v tem, da mladim dajejo nasvete; da jih obvarujejo pred zapravljanjem, da se ne prenačijo in da jim iz svojih izkušenj vsak dan modrost delijo. Zato pa vsako novost in ukrepe mladih spremljajo z opazkami: »Nekoč smo bili brez tega, zakaj pa vidva ne bi mogla biti?« »Saj je to nepotrebno.« »Moj Bog, kam plove svet, mi nekaj vsega tega nismo imeli« in podobno.

Se huje je, če se te opazke glasijo zahtevno: »Če moja beseda ne zaleže, pa sami delajte.« »Tega nisem jaz pripravila, zato se tega ne dotaknem.« »Naj pa dela ta mlada, če vse bolje zna.« Tako in podobno se nadaljuje, dokler razmere ne postanejo neznosne.

Zato je edina rešitev, da mladi takoj po poroki začno živeti svoje življenje, ločeno od očeta in matere. A če tudi ni tako hudo, se vendar ob skupnem življenju nehote poraja mnogo

vprašanj, ki kalijo družinsko soglasje. Rado se zgodi, da žena ob tašči v hiši možu ponovno očita: »Tvoji to hočejo.« Ali pa reče: »Zaradi tvojih moram to storiti.« Ali pa še malo huje: »Če bi tvojih ne bilo, bi laže živela«. In tako gre brez konca naprej.

Vse te težave lahko nastajajo ob sicer dobrih in prijetnih ljudeh. Lahko je tašča odlična žena, a ne razume mladih; a tudi snaha utegne biti vzorna zakonska žena in požrtvovalna mati, toda premlada in neizkušena je in ko se je spčetka nekajkrat prenaglila, je že prepozno: zamera in odpor, na katerega je pri tašči naletela, sta nepopravljiva.

A prav zato moramo reči, da ob modri, res uravnovešeni in zreli snahi, ki se pokaže kot vzorna osebnost ne samo pred možem in otroki, ampak tudi pred taščo, sožitje s taščo ni nemogoče. Tudi ob sitni tašči znajo nekatere snahе v slogi živeti in s tem moža še bolj pridobijo, ker mož ni slep za modrost in obvladavanje značaja, ki ga žena v odnosu do tašče razodeva, zato jo tembolj spoštuje in občuduje. Može so pač taki, najraje vidijo, da so si ženske med seboj dobre, da ni nepotrebnih besedi, čeprav vedo, da je to — človeško govorjeno — včasih skoraj nemogoče. Če pa mu ravno njegova žena to nemogočnost uresniči, potem jo tembolj občuduje in ljubi. Žena si lahko preko tašče moža odbije ali pa še bolj pritegne; vse je namreč od nje odvisno. Naloga postavljamo pred mlade, ker ti imajo življenje pred seboj, ne pred stare, ki so življenjsko nalogo — vsaj tako mislijo — že izpolnili.

Kadar pa mladi ženji ta življenjska modrost, uvidevnost in potrpežljivost ni dana, in ne zmore nekeke spoštljive življenjske obzirnosti do moževe mame, takrat mož vzdihuje: »Nič ne bom rekel ne čez eno ne čez drugo; povem samo, da mi ni živeti.«

Mlada mora imeti veliko vedrosti, poguma in neobčutljivosti, da zna vsak mamin ugovor dobrohotno sprejeti, pokazati razumevanje za njene želje, da zna obrniti tako, da je mama zadovoljna in da sama vendarle pride nekako na svoj račun.

(Z knjige dr. Antona Trstenjaka: »Človek v stiski«)

TEDENSKI KOLEDARČEK

10. februarja, nedelja: Dušan
11. februarja, ponedeljek: Rado
12. februarja, torek: Damijan
13. februarja, sreda: Katarina
14. februarja, četrtek: Valentin
15. februarja, petek: Jordan
16. februarja, sobota: Danilo

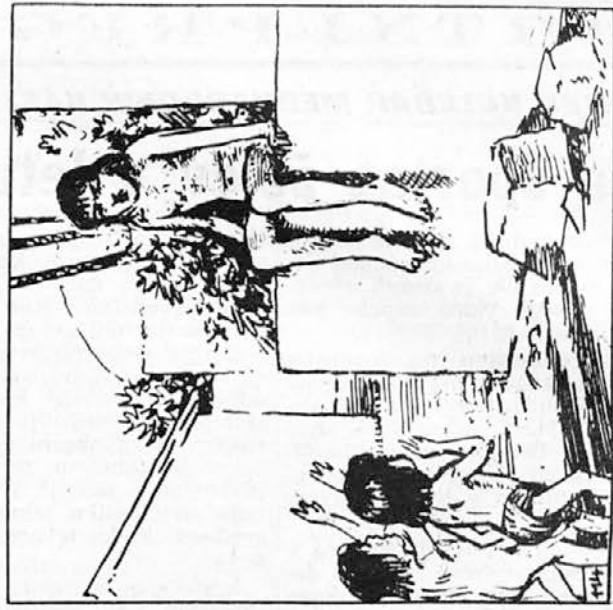
111. Množica, ki je ogledovala Mavglija, se je razšla in žena ga je peljala v kočo. Dala mu je mleka in kruha in ga začela ogovarjati. Mavgli ni poznal človeške govorice, a začel je za njo ponavljati posamezne besede in do večera si je zapomnil imena mnogih reči v koči. Zvečer pa ni več vzdiral v tesnem prostoru.

110. Tako je Mavgli prispel k ljudem. Toda tudi tukaj so ga čakala razočaranja. Vaščani so ga plašno in sovražno gledali in prepodili bi ga da se ni zanj zavzela Masuja, žena, ki ji je pred leti tiger ugrabil otroka. Ker je bil Masujin mož najbogatejši vaščan, je tudi čarovnik, ko si je izgovoril podkupnino, dovolil da otroka obdrži.

109. Spustil se je po slabi grapasti poti, ki ga je pripeljala na široko ravnino, v katero se je razširila dolina. Na enem koncu je stala vasica, na drugem pa je džungla v širokem loku obsegala pašnike. Po ravnini so se pasli bivoli in drugo govedo, pastirji pa so se pred Mavglijem prestrašeno razbežali na vse strani.

114. Z otroki se ni maral družiti. Njihovo spušcanje papirnatih zmajev se mu je zdelo neumno in brez koristi, pa tudi drugih iger ni maral. Otroci v vasi so mu tudi na vso moč nagajali in ga dražili. Samo zavest, da ne sme ubijati golih mladičev, mu je branila, da ni obratno čunal vsaj z najbolj predrznimi in hudobnimi.

113. Mavgli je v naslednjih večerih pogosto zahajal k bambusovi goščavi ob robu pašnika in v razgovorih s Sivim bratom tešil domotožje po džungli. Podnevi pa se je marljivo učil človeških navad. Najprej se je privajal obleki in govorici, mnogo stvari pa ni mogel razumeti in odobriti; denarja, poljedelstva, razlik med kastami.

112. Planil je na prosto in tekel do roba džungle. Tam ga je pričakal najstarejši mladič matere volčice, Sivi brat. »Fej« je prhnil, »smrdiš po dimu z ognjišča, Mavgli, kakor pravi človek.« Potem mu je povedal novice iz džungle: osmojeni Sir Kan se je v strašni jezi odklatil proč in se zarotil, da bo ubil Mavglija.

Za
naše
najmlajše

19

DO AKOBAKROD X-A-T-ZGO
ANDZUK
RIŠE: MIKI
MUSTER